

moeten bepalen, maar toch kwam het mij voor, dat door een andere formulering de vraag zuiverder is te stellen. Op welke voorwaarden ook wij met verzekeringsmaatschappijen een verbintenis aangaan, zeker is, dat door ons concessies zullen moeten worden gedaan. Wij zullen niet langer vrij zijn om onze tarieven te regelen, zooals ons dat goed dunkt, en heel wat van onzen vrijen tijd zal door geschrijf enz. worden in beslag genomen.

De vraag is nu maar: mag billijkerwijs een dergelijke concessie van ons worden geëischt? Er dient te worden vooropgesteld, dat uitgaven voor den dokter in de meeste huisgezinnen wel tot de jaarlijks terugkeerende uitgaven zullen behooren. Nu heeft het in het algemeen geen zin tegen geregeld terugkeerende, zeker gemiddelde niet overschrijdende uitgaven zich te verzekeren. Een andere zaak wordt het onder-tusschen, wanneer de doktersrekening dit gemiddelde tebovengaat, zoodat een gel-delijke ondergang dreigt. Daarom meen ik, dat wij ons niet mogen verzetten tegen middenstandsverzekering, mits alleen verzekerd wordt tegen bedragen, die hooger zijn dan het gemiddelde (laten wij aannemen f-25 per gezin). Betreft het echter nota's be-neden dit bedrag, dan mag er m. i. geen inmenging van eenige maatschappij geduld worden.

Hazerswoude, 17 Februari 1918.

J. J. DE CASPARIS.

DE „LIJDENSGESCHIEDENIS”.

Uit mijn beschrijving van den afloop eener verloskundige kunstbewerking besluit collega AUSEMS, dat de diagnose op een voornaam punt onjuist was. Nu staat voor mij die diagnose vast als de vaak aangehaalde paal boven water: ik heb den sterken contractiering gevoeld bij inwendig onderzoek en hem langzaam voelen verslappen onder den invloed van chloroform en ik was het volkomen eens met den collega, die schreef: „ik kan onmogelijk keering doen, noch den eenen noch den anderen kant uit door zeer vasten contractiering”. Ter verklaring van het meeningsverschil resten twee mogelijkheden: of AUSEMS besluit voorbarig, of ik heb mij onjuist uitgedrukt. Het eerste moet ik uitsluiten en ik heb dan ook de fout bij mij gezocht en gevonden. Ik had niet moeten spreken van gemakkelijke keering of liever nader aangeven, wat ik daarmede bedoelde. Ik meende dan dit te zeggen: deze keering was lang niet de moeielijkste, die ik in mijn 12-jarige plattelandspraktijk te doen had. Bij groote afstanden, slechte wegen, langdurige afwezigheid van huis, komt men vaak veel later dan men wenscht ter plaatse, waar hulp dringend noodig is, en wordt dan geplaatst voor moeielijke keeringen. Deze keering vond ik dan, juister uitgedrukt dan in mijn eerste mededeeling, betrekkelijk gemakkelijk.

Ik denk, dat het recht om een meening te verdedigen of een raad te motiveeren door het aanhalen van gevallen, waarin gefaald werd (errare humanum!), door weinigen betwist zal worden. Het vermelden van het geval was middel om mijn meening te staven en geen doel: trouwens ik noemde geen naam, evenmin als de vader iets gemerkt of gehoord heeft ten nadeele van hem, die mijn hulp verzocht. Voorloopig blijf ik bij mijn meening, dat het goddank veel lijden kan en blijf ik aanraden, in soortgelijke gevallen, niet „uw gang maar te gaan”, maar een *poging* tot keering te doen en ik zal trachten mijn vader na te volgen, die een vijftigjarige drukke platte-landspraktijk eindigde met ongebruikten decapitatiehaak en perforatorium.

Boxmeer, 12 Februari 1918.

W. J. F. NUYENS.

MIKROSKOPISCHE VERANDERINGEN IN DE HUID TENGEVOLGE VAN DEN ELECTRISCHEN STROOM.

Terecht ziet coll. ALBERTI in, dat ik volstrekt niet houd van aannemen op gezag; ik ben echter zelf in dergelijke beoordeelingen uiterst voorzichtig. Dat mijn uitleg van nekrose en coagulatie nekrose niet zoo'n sterk persoonlijk karakter draagt, als hij meent, kan hem blijken bij bestudeering o. a. van ASCHOFF's leerboek. Acute celdood, plot-selinge celnekrose (snelle stolling) komt ongetwijfeld in het menschelijk lichaam veel minder vaak voor dan langzaam intredende of nekrobiose. De nekrotische weefsels

kunnen allerlei veranderingen, o. a. pyknose en karyorrhesis, vertoonen, maar het is niet juist, te zeggen, dat, wanneer een snelle nekrose is opgetreden, „de kernen dan ook wel uiteengevallen of verdwenen zullen zijn”. Plotselinge sterke warmtewerking kan onmiddellijken celdood door coagulatie veroorzaken (verbranding!). In dezen gedachtengang moge collega ALBERTI mijn opmerking beschouwen, dat bijv. fixatievloeistoffen een zeer snel afsterven van de cel veroorzaken, zonder dat bijzondere kernveranderingen zijn waar te nemen. Zelfs volgens de definities SCHMAUS-HERXHEIMER moet in mijn geval van pyknose gesproken worden.

Moeilijk valt mij aan te nemen, dat de in mijn geval kort vóór den dood opgetreden vaste grijswitte plek eenvoudig als ontaarding zou zijn te beschouwen; wel gaat aan langzaam optredende nekrose gewoonlijk een reeks van ontaardingsveranderingen vooraf, maar een zoo grof anatomisch waarneembare verandering, die door een sterk werkende oorzaak moet zijn opgetreden, slechts ontaarding te noemen, schijnt mij minder juist. Het begrip hyalien is te veelomvattend, te vaag, om hier in het kort te bespreken.

Groningen, 17 Februari 1918.

C. W. G. MIEREMET.

HONOREERING VAN VERLOSKUNDIGE HULP.

Tot mijn verwondering las ik in het advies der centrale commissie voor de beroepsbelangen, gepubliceerd in het juist verschenen jaarverslag over 1917 (Bijblad n°. 7, 1918, I, bldz. 468) den raad om voor verloskundige hulp f 5.— à f 15.— te rekenen. Indien hiermede bedoeld is verloskundige *kunsthulp* op aanvraag van een vroedvrouw, wensch ik alleen te wijzen op de niet voldoende omschreven uitdrukking. Ik vrees namelijk, dat die geneesheeren, die, beschamend voor onzen stand, concurrerend optreden tegenover vroedvrouwen, in dit advies goedkeuring van hun tarieven zullen lezen en zich erop zullen beroepen. Ik vermoed, dat de centrale commissie voor de beroepsbelangen het anders bedoeld heeft en het met mij eens zal zijn, dat het aangegeven tarief voor gewone verloskundige hulp moordend concurrerend is tegenover vroedvrouwen; ik hoop dus, dat zulks een vergissing is, dat het woordje *kunst* vergeten is.

Voor het geval, dat in die gemeente geen vroedvrouw gevestigd is, zou het advies moeten luiden om voor dat werk een vroedvrouw te eischen. Bij die personen past voor de gewone verloskundige hulp een vroedvrouw, geen geneesheer.

Groningen, 19 Februari 1918.

B. NOORDHOFF.

EEN ANTWOORD.

Op de vraag van den heer G. P. FRETTS in dit *Tijdschrift*, 16 Februari 1918, zij geantwoord, dat mij bekend was, dat hij over de 5 met een foramen sacrale superius voorziene ossa sacra, die zich in het ontleedkundig museum in Amsterdam bevinden, een mededeeling heeft gedaan. Bedoeld artikel, waarin deze mededeeling voorkomt, heb ik indertijd met belangstelling gelezen. De heer FRETTS moge hieruit besluiten, dat het niet vermelden van zijn naam een onwillekeurig verzuim mijnerzijds is geweest.

Amsterdam, 19 Februari 1918.

W. A. MIJSBERG.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Verslag der Rijksverzekeringsbank over 1916.

Als bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staatscourant* van Vrijdag 15 Februari 1918, n°. 39, is verschenen het verslag omtrent den staat der rijksverzekeringsbank en haar werkzaamheden in het jaar 1916, evenals de beide voorafgaande jaren in den vorm van een boekje, thans 225 bladzijden tellend.

Het personeel, dat in 1915 verminderd was tot 820, is in 1916 weer gestegen tot 856; het aantal assistenten bij den geneeskundigen dienst is van 3 op 5 gebracht, het aantal controleerend-geneeskundigen in den buitendienst is gelijk gebleven (14),